

Asia: Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Viite: HE 232/2021 vp / asiantuntijapyyntö 31.1.2022

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä ja toteaa seuraavaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myönnettävän kolmannen maan kansalaiselle ensimmäinen oleskelulupa opiskelun perusteella suoraan koko tutkinnon tai opintojen suorittamisen keston ajalle. Nykyisin lupa myönnetään enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan, vaikka korkea-asteen tutkintojen tavoitesuoritusajat ovat huomattavasti tätä pidemmät. Uudistuksen myötä oleskelulupaa ei ole tarvetta uusia määräajoin. Lisäksi hallituksen esityksen mukaisesti korkeakouluopiskelijoiden lupatyypit muutettaisiin tilapäisestä jatkuvaksi, työnhakulupaa pidennettäisiin, säädettäisiin kansallisesta opiskelijan luvasta, harjoittelua ja tutkimustoimintaa koskevat lupaperusteet keskitettäisiin samaan lakiin ja työnteko-oikeus sääntelyä uudistettaisiin ja täsmennettäisiin.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry pitää perustutkintoa korkeakoulussa suorittavien opiskelijoiden osalta esitettyjä muutoksia merkittävinä, tervetulleina ja oikeansuuntaisina. Oleskelulupaprosessien ja muiden maahantulomuodollisuuksien selkeys ja joustavuus on Suomelle ja suomalaisille yliopistoille kilpailutekijä. Sekä lupien pidentäminen opintojen suorittamisen keston ajaksi että tutkinnon suorittamisen jälkeen myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloajan pidentäminen ovat erittäin kannatettavia uudistuksia.

Esityksen mukaiset maahantulon uudistusehdotukset tukevat hyvin koulutuspoliittisia tavoitteita. Suomen tuleva menestys on riippuvainen korkeatasoisten kansainvälisten osaajien (opiskelijat eri tasoilla, opetus-, tutkimus- ja muu henkilöstö) sujuvista mahdollisuuksista tulla Suomeen. Esityksen tavoitteena on sujuvoittaa prosesseja sekä helpottaa kolmansien maiden kansalaisten maahan jäämistä. Toteutuessaan esitys helpottaakin opiskelijoiden tilannetta tukemalla sekä vahvistaa Suomen kilpailukykyä. Näin voidaan vahvistaa lupaavien kansainvälisten opiskelijoiden saapumista Suomeen ja heidän jäämistään Suomen työmarkkinoille.

On tärkeää, että opiskeluperustaisessa maahanmuutossa minimoidaan turha byrokratia. Yliopistot valitsevat opiskelijat tarkkojen kriteerien avulla ja Suomeen saapuvat yliopisto-opiskelijat on valittu tiukkojen seulojen kautta. Opiskelijoiden on tämän jälkeen voitava keskittyä täysipainoisesti opintoihinsa, opetukseensa ja tutkimukseensa. Unifi korostaakin, että lain täytäntöönpanossa on huolehdittava siitä, että viranomaisten tulkinnat lupakäsittelyssä ovat yhdenmukaisia ja lupaohjeistus selkeää. Lisäksi joustavuutta lupahakemuksiin toisi se, että ensimmäistä oleskelulupaa hakevat henkilöt voisivat asioida nykyistä joustavammin myös esimerkiksi muissa pohjoismaisissa tai EU-lähetystöissä. Suomen harvahko konsulaattiverkosto aiheuttaa kansainvälisille osaajille kohtuuttomia

tilanteita, joissa joudutaan matkustamaan toiseen maahan tai muuten pitkiä matkoja biometrinen tunnistaminen. Toimeenpanossa on huolehdittava siitä, ettei synny aluekohtaisia eroja (esimerkiksi lupien käsittelyajoissa).

Esityksen mukaan oleskelulupia ei jatkossakaan myönnettäisi koko lisensiaatin- tai tohtorintutkinnon suorittamisen ajaksi. **Unifi huomauttaa, että lakiesitys ei ota riittäväällä tavalla huomioon tohtorintutkintoa suorittavia ja muita EU-direktiivin mukaisia tutkijoita**, joiden oleskeluluvat ovat rajattuja heidän rahoituskautensa tai työsuhteensa pituuteen ja siten käytännössä kestoaltaan noin vuoden kerrallaan. Tavoite kansainvälisten osaajien ja tutkijoiden houkuttelemisesta ja paremmasta integroinnista Suomeen saavutetaan parhaiten, kun myös tutkijakoulutuksen piirissä oleville väitöskirjatutkijoille mahdollisuus oleskelulupaansa koko tutkinnon suorittamisen suunnitelluksi ajaksi. Unifi pitää hallituksen esitystä tältä osin puutteellisena, ja katsoo, että asiaa koskevat laajemmat selvitykset on syytä aloittaa viipymättä.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf

Jukka Kola
puheenjohtaja

Tanja Risikko
toiminnanjohtaja